

# Woldenberczycy – Bliscy i znani Żołnierze Września 1936 i Powstania Warszawskiego

Spotkanie 1 września 2023

*Fragmety wystąpienia*



## Szanowni Państwo

W roku 2014, z inicjatywy ówczesnego Burmistrza Dobiegniewa – Pana Leszka Walocha zostało reaktywowane Stowarzyszenie Woldenberczyków powołane do życia w roku 1999. Wtedy też pochylając głowę nad fenomenem działalności internowanych w niemieckim Oflagu IIC Woldenberg Polskich Oficerów, stwierdzono potrzebę opracowania swego rodzaju kompendium wiedzy o tym obozie, w którym życie toczyło się wg potrzeb i możliwości Jeńców. Potrzeby jeńców wynikały z zachowania tożsamości i chęci służenia zniewolonej Ojczyźnie – zarówno wtedy, w czasie niewoli jak i po odzyskaniu niepodległości, w co rzecz oczywista wszyscy wierzyli.

Możliwości z jednej strony wynikały z przyzwolenia Niemców, którzy jednak kierowali się, choć nie zawsze, postanowieniami Konwencji Genewskiej, a z drugiej strony z pozyskiwanych z trudem środków do podejmowanych działalności.

Tak powstała w roku 2017 pierwsza publikacja Stowarzyszenia pt. „*Woldenberg IIC – to brzmi jak tajemnica*”, pod redakcją prof. W.Dembka, ponowiona drugim wydaniem w roku 2021, a następnie w roku 2022 prezentowana dziś książka „**Woldenberczycy – Bliscy i znani Żołnierze Września 1939 i Powstania Warszawskiego**”

Wydana publikacja zawiera 71 biogramów opracowanych zarówno przez rodziny Jeńców, jak i osoby im obce, ale jednak dla których ich sylwetki stanowiły często wzór do naśladowania.

Do pierwszego biogramu, bodaj w roku 2016 namówiła mnie ówczesna Dyrektorka Muzeum Irena Zmaczyńska, wskazując na mego Ojca, który wraz z kilkoma pasjonatami, pod koniec lat osiemdziesiątych stworzyli podwaliny pod budowę dzisiejszego Muzeum.

Tak oto powstał pierwszy biogram, a raczej notka biograficzna czy wspomnienie. Ale przecież nie sposób było opublikować jeden tylko biogram i to nawet być może wielce zasłużonej osoby. W roku 2018 sprowadzono do Polski proch jeńca Oflagu IIC admirała Józefa Unruga i złożono je na Cmentarzu Marynarki Wojennej w Gdyni. Było to jednocześnie powodem do pośmiertnego awansowania admirała, w uznaniu Jego zasług i sylwetki do stopnia admirała floty. Tak powstał drugi biogram.

Ideę kolejnego biogramu zaszczerpiła we mnie osoba wielce oddana pamięci Oficerów Września – prof. Zbigniew Wilma, m.in. autor pomnika Woldenberczyka na Placu pchor. Starca w Dobiegniewie. Tym razem chodziło o osobę Kazimierza Rudzkiego, blisko zaprzyjaźnionego z rodziną Zbyszka. Traf też chciał, że i dla mnie Kazimierz Rudzki, jako także dobry kolega obozowy mego Ojca, był niezmiernie ciekawą postacią.

Niemalą grupę jeńców Oflagu IIC stanowili marynarze – obrońcy Helu i Westerplatte. Tutaj w sukurs przyszedł Andrzej Grzybowski opracowując biogram swego Wujka kmdr. Jana Busiakiewicza oraz panowie Jarosław Tuliszka i Wojciech Samól z Muzeum II Wojny w Gdańsku opracowując biogramy Westerplatczyków internowanych w Woldenbergu.

Grupę sportowców Oflagu otworzył „prawnik z olimpijskim paszportem” późniejszy profesor Witalis Ludwiczak przedstawiony w biogramie opracowanym przez Jego zięcia prof. Marka Ziółkowskiego b. wicemarszałka Senatu. Sześć kolejnych biogramów sportowców to już zasługa Darka Stawickiego, wtedy członka Zarządu Stowarzyszenia, do dziś czynnego działacza sportowego.

Odnotujmy też biogram Wacława Kotańskiego – uczestnika udanej ucieczki w roku 1941, czy też Innocentego Libury wychowawcy wielu pokoleń młodzieży.

Na kartach naszej publikacji znalazło się jeszcze wielu innych znanych, uznanych, wielce zasłużonych czy też tak po prostu bliskich nam osób. – Żołnierzy Września 1939 i Powstania Warszawskiego będących często dla nas wzorem do naśladowania.

Nie sposób ich tu wszystkich wymieniać, dość powtórzyć, że udało się do czasu wydania naszej książki pozyskać 71 biogramów, a także 8 krótkich notek poetów woldenberskich autorstwa dr. Przemysława Słowińskiego. Książkę opatrzyła swoim posłowiem zatytułowanym „Historie jenieckie” prof. Anna Matuchniak-Mystkowska.

Cóż dalej? Nie chcemy na tej publikacji poprzestać. Już dziś opracowaliśmy kolejne piętnaście biogramów. Pięć pozostaje w opracowywaniu. Mamy nadzieję, że do końca kadencji uda nam się zgromadzić łącznie 50 nowych biogramów co będzie uzasadnieniem do wydania suplementu. By to było możliwe – zapraszamy wszystkich, którym nasi Ojcowie i ich sylwetki były bliskie do włączenia się w to dzieło dla potomnych – nazywane **Ocalić od zapomnienia**.

*Andrzej Pazda  
1 września 2023*